

BiEPAG

*Ispunjenje obećanja
iz Soluna*

KAKO DA PROCES PROŠIRENJA FUNKCIONIŠE ZA SVE, 20 GODINA KASNIJE?

jun 2023.

*Milica Delević i Jovana Marović
uz doprinos Tene Pélec*

*Hvala Florijanu Biberu, Marku Kmeziću, Ričardu Grivsonu,
Đerđiju Vurmu, Damiru Kapidžiću i Srđanu Majstoroviću na
komentarima.*

Sažetak

Nijedna od država Zapadnog Balkana nije blizu članstvu: četiri su trenutno u fazi pregovora, jedna ima (uslovni) status kandidata, a jedna je nedavno podnela zahtev za članstvo. U poređenju sa velikim nadama iz 2003. godine, ova situacija je duboko razočaravajuća.

„Budućnost Zapadnog Balkana je u Evropskoj uniji” – tako glasi obaveza koju je EU preuzela u pogledu evropske budućnosti Zapadnog Balkana pre dve decenije. Ova formulacija je prvi put uključena u Solunsku deklaraciju u junu 2003. godine. Međutim, iako EU nikada nije povukla to obećanje upućeno regionu, od tada je samo Hrvatska postala članica. Trenutno nijedna druga država nije blizu članstvu: četiri vode pregovore, jedna ima (uslovni) status kandidata, a jedna je nedavno podnela zahtev za članstvo. U poređenju sa velikim nadama iz 2003. godine, ova situacija je duboko razočaravajuća.

Međutim, invazija Rusije na Ukrajinu u punom obimu promenila je geopolitičku situaciju u Evropi i globalno. Iznenada, nakon godina tokom kojih se cilj članstva u Evropskoj uniji nazivao „evropskom perspektivom” kako bi to zvučalo manje definitivno i manje preteći građanima zemalja članica EU, broj kandidata i potencijalnih kandidata za pristupanje Uniji porastao je sa sedam na deset. Proces proširenja ne samo da je ožvirljen, već ga prati i novi stepen svrsishodnosti i urgentnosti. Sada je od ključnog značaja uveriti se da proces daje rezultate za sve uključene zemlje – za one na Zapadnom Balkanu, kao i za nove kandidate u Istočnoj Evropi.

01. Dugo čekanje: kako smo stigli ovde?

Neuspeh država Zapadnog Balkana da ostvare veći napredak ka članstvu u EU nakon Samita u Solunu¹ može se objasniti kombinacijom unutrašnjih i spoljnih faktora. S jedne strane, region se suočio sa izazovima koji proističu iz njegove burne prošlosti, demokratske ranjivosti i manjkavih reformskih procesa, kao i iz otvorenih bilateralnih pitanja sa državama članicama EU. S druge strane, tokom dve decenije nakon samita EU se suočila sa krizama u vezi s evrozonom i migracijama, Bregzitom, pandemijom COVID-19, pretnjama vladavini prava u nekim od država članica i ratovima u istočnom i južnom susedstvu. Ove krize su pomerile fokus EU sa Zapadnog Balkana, smanjujući količinu vremena i resursa posvećenih regionu.

Proces pristupanja je tako izgubio zamajac, a nade za članstvo su pomerene još dalje u budućnost.

Dok je pažnja EU postajala sve više usmerena na druge krize, države Zapadnog Balkana su tokom ovog perioda uglavnom bile stabilne, sa izuzetkom povremenih zaoštavanja. Iako problemi iz 1990-ih nikada nisu u potpunosti rešeni, države su bile dovoljno suzdržane da izbegnu pretnju bezbednosti i stabilnosti Evrope. Time je eliminisan osećaj urgentnosti integracije regiona u EU. Istovremeno, mnogi u EU su postali uvereni da region nije spreman za pristupanje zbog svoje nefunkcionalne politike, demokratskog nazadovanja, slabe vladavine prava i nesposobnosti (ili nespremnosti) da se odlučno pozabavi korupcijom i organizovanim kriminalom.

Proces pristupanja je tako izgubio zamajac, a nade za članstvo su pomerene još dalje u budućnost. Na taj način su se EU i region zatvorili u začarani krug licemerja – prva strana se pretvarala da je ozbiljna u pogledu proširenja, a druga da je ozbiljna u vezi sa reformama. Proces proširenja, koji se nekada smatrao najvažnijim spoljnopolitičkim instrumentom EU, praktično je zaustavljen.²

¹ EU-Western Balkans Summit Thessaloniki Declaration, 21 June 2003, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/PRES_03_163

² Tena Prelec and Milica Delević, *Flatter, faster, fairer – How to revive the political will necessary to make enlargement a success for the WB and the EU*, BiEPAG, 2020, <https://biepag.eu/flatter-faster-fairer-how-to-revive-the-political-will-necessary-to-make-enlargement-a-success-for-the-wb-and-the-eu/?fbclid=IwAR1PzFwDV0G0FOQDNAlcEU8WtCr2DwdMyBlx5qAb-YrkoXis2R96AJcVAC0Q>

02. Radikalne promene: kako je ruski rat protiv Ukrajine izmenio proces

Ruska invazija na Ukrajinu u punom obimu promenila je geopolitičku situaciju u Evropi i širom sveta. Rat na evropskom kontinentu i odlučnost Ukrajinaca da ostvare svoju evropsku sudbinu – cilj kome su težili od revolucije na Majdanu 2014. – suštinski su transformisali dinamiku proširenja EU. Ukrajina i Moldavija su postale kandidati u junu 2022. godine, a za Gruziju je preporučen status kandidata pod uslovom da ostvari dalji napredak u političkim reformama.

Iznenada, nakon godina inercije tokom kojih se cilj članstva u EU rutinski nazivao „evropskom perspektivom” kako bi građanima zemalja članica EU zvučao manje definitivno i preteće – broj kandidata i potencijalnih kandidata za članstvo u EU porastao je sa sedam na deset. To ne samo da je oživelo proces proširenja, već mu je pružilo i novi stepen svrsishodnosti i urgentnosti.

Prvobitni zahtev Ukrajine za članstvo u EU ubrzo nakon ruske invazije izazvao je mešovitu reakciju, pogotovo u zapadnoevropskim državama članicama, od kojih su mnoge postale skeptične prema proširenju i oprezne kada je reč o presedanima za „ubrzano” pristupanje. Ukrajina je, međutim, mogla da računa na snažne zagovornike među centralnoevropskim državama članicama i u Evropskoj komisiji. Argument oko koga su se na kraju države članice složile je zajedničko shvatanje da Putin ne sme da odnese pobedu po tom pitanju.

Nakon istorijske odluke Evropskog saveta da Ukrajini i Moldaviji dodeli status kandidata, dve zemlje su brzo odgovorile na zahteve za informacijama, pa je Evropska Komisija mogla da sačini detaljne izveštaje o prioritetima na kojima obe države treba da rade. Ukrajina sada poziva na brzo otvaranje pristupnih pregovora. Ona razume da užasna ljudska i ekonomska cena rata pruža snažan moralni i politički argument za brzo pokretanje procesa i izbegavanje beskrajne tehničke i birokratske borbe koju su iskusili drugi kandidati. Na osnovu narednog izveštaja Komisije, Evropski savet će odlučiti o ovom pitanju do kraja 2023.

godine.

Ruska agresija protiv Ukrajine je tako dala novi značaj proširenju EU kao najsnažnijem izrazu podrške i dugoročne posvećenosti budućnosti Ukrajine. Takođe, ima potencijal da transformiše prirodu procesa kroz koji će buduće članice prolaziti. Da bi mogla da primi izbeglice koje beže od rata, EU je po prvi put pokrenula Direktivu o privremenoj zaštiti, instrument koji je razvijen u jeku izbegličkih kretanja tokom ratova na Balkanu. Ukrajinski građani tako mogu da žive i rade u EU i imaju pristup socijalnim uslugama, što su prava koja se obično stižu na samom kraju procesa pridruživanja.

Konačno, zemlje članice EU zajednički nabavljaju i sufinansiraju municiju i projekte kroz Evropski instrument mirovne pomoći u cilju održavanja ratnih napora Ukrajine.

Kako bi podržala energetske sistem zemlje, EU je integrisala Ukrajinu u evropski elektroenergetski sistem kroz hitnu sinhronizaciju sa Evropskom mrežom operatera prenosnog sistema za električnu energiju (ENTSO-E). Da bi obezbedila ekonomski opstanak zemlje, EU je suspendovala sve carine i kvote na uvoz ukrajinske robe. Makrofinansijska podrška u ukupnom iznosu od 18 milijardi evra koja je Ukrajini obezbedila stabilnost i predvidljivost, ostvarena je kroz kolektivno zaduživanje, koje se u ovom obimu sprovodilo samo u kontekstu fonda EU za oporavak od pandemije (NextGenEU). Konačno, zemlje članice EU zajednički nabavljaju i sufinansiraju municiju i projekte kroz Evropski instrument mirovne pomoći u cilju održavanja ratnih napora Ukrajine.

Paralelno sa dobro uspostavljenim formalnim procesom proširenja (aplikacija, upitnik, preporuke, otvaranje pristupnih pregovora, screening), Ukrajina je doživela brzu delimičnu de fakto integraciju u EU. To nije rezultat namerne odluke da se izmeni proces proširenja, već posledica činjenice da je integracija najpraktičniji način za države članice da pruže trajnu podršku Ukrajini. Dok je formalni proces i dalje spor i rigidan, EU je pokazala izuzetnu brzinu i fleksibilnost u rešavanju hitnih potreba Ukrajine.

03. Implikacije po Zapadni Balkan: izbeći razdvajanje u dva projekta proširenja

Izmenjene geopolitičke prilike i pristup Unije Ukrajini verovatno će imati duboke implikacije po Zapadni Balkan. Nesumnjivo najvažnija je oživljavanje procesa proširenja, koji je ključ za unutrašnje reforme regiona i rešavanje dugogodišnjih bilateralnih i regionalnih izazova. Dok vlade Zapadnog Balkana generalno izražavaju podršku Ukrajini, one gaje i zabrinutost zbog trenutne krize koja skreće napore i pažnju sa njihove integracije u EU, koja je i dalje nepotpuna. Ipak, svesna negativnih posledica višegodišnje stagnacije i motivisana obnovljenom geopolitičkom relevantnošću Zapadnog Balkana, EU je nedavno pojačala svoj angažman u regionu.

Francusko predsedavanje EU omogućilo je kompromis u pogledu primedbi Bugarske na pregovore o pridruživanju sa Severnom Makedonijom, iako je i dalje neizvesno da li će parlament u Skoplju usvojiti potrebne ustavne amandmane. Bosna i Hercegovina je konačno dobila status kandidata šest meseci nakon Ukrajine i Moldavije, ali unutrašnja pitanja i toksične političke prilike i dalje sputavaju zemlju. S druge strane, građani Kosova će moći da putuju bez viza od januara 2024. godine, doduše godinama nakon što je zemlja ispunila neophodne uslove. Međutim, zahtev za članstvo podnet krajem 2022. godine, suočava se sa neizvesnom budućnošću jer EU među svojim članicama broji pet zemalja koje nisu priznale Kosovo.

Nemačka i Francuska (uz podršku SAD) uspele su da ožive dijalog Beograda i Prištine, ali uprkos dogovoru postignutom u martu o putu ka normalizaciji između Srbije i Kosova, tenzije su i dalje visoke, kao što su pokazali nedavni sukobi u severnim delovima Kosova, a izgledi za implementaciju sporazuma ostaju neizvesni.

EU i njene članice obezbedile su značajna dodatna finansijska sredstva za podršku energetske bezbednosti regiona tokom krize, i obećale da će unaprediti

energetsku diverzifikaciju i tranziciju u kratkom i srednjem roku, i pozvale Zapadni Balkan da učestvuje u platformi za zajedničku kupovinu ugljovodonika. Naponi usmereni ka stvaranju Zajedničkog regionalnog tržišta takođe su postigli određeni napredak, u vidu potpisivanju sporazuma o slobodnom kretanju i međusobnom priznavanju diploma.³

Države zapadnog Balkana dodatno su imale koristi od odluke francuskog predsednika Emanuela Makrona da pokrene Evropsku političku zajednicu⁴, koja nudi politički forum na visokom nivou za diskusiju između EU i njenih istočnih i jugoistočnih partnera u kontekstu ruske agresije. Konačno, Brisel unapređuje sopstvene institucionalne kapacitete: posle duže pauze, Generalni direktorat za susedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR) ima novog generalnog direktora i mnoga druga upražnjena mesta se postepeno popunjavaju. Nadamo se da neće proći mnogo vremena pre nego što bude imenovan novi direktor za Zapadni Balkan, skoro tri godine nakon što je prethodni nosilac funkcije otišao.

Međutim, jedan od ključnih problema u vezi sa angažmanom EU u regionu i dalje je aktuelan: uprkos promeni metodologije proširenja 2020. godine⁵ koja nalaže da napredak bude nagrađen opipljivim koristima, kao i reverzibilnost u slučaju nazadovanja, pristup EU je ostao slab i nedosledan. Zemlje koje uspešno sprovode reforme ili preduzimaju značajne korake još uvek nisu nagrađene na opipljiv način. Nasuprot tome, EU nije bila u stanju da pokaže da postoje oportunitetni troškovi usled zaostajanja ili nazadovanja.

(Ne)pridruživanje sankcijama EU protiv Rusije je dobar primer. Iako je metodologija iz 2020. godine naglasila potrebu za usklađivanjem sa zajedničkom spoljnom i bezbednosnom politikom EU, Unija još uvek nije napravila razliku između zemalja koje su uvele sankcije Rusiji i onih koje to nisu učinile. Nakon što nije uspela da iskoristi novu metodologiju za integraciju zemalja regiona u ključne sektorske politike, EU sada dodatno podriva kredibilitet svog novog pristupa.

3 Berlin Summit Chair's Conclusions, 2022, https://www.berlinprocess.de/uploads/documents/chairs-conclusions-bp-2022_1678468722.pdf

4 Ministry for Europe and Foreign Affairs of France, 'European Political Community', <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/europe/european-political-community/>; European Parliament, 'Beyond enlargement: European Political Community and enlargement policy reform', 2022, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/739209/EPRS_ATA\(2022\)739209_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/739209/EPRS_ATA(2022)739209_EN.pdf)

5 European Commission, 'Enhancing the accession process - A credible EU perspective for the Western Balkans', 2020, https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2020-02/enlargement-methodology_en.pdf

Čak i ako se čini da po prvi put posle dugo vremena postoji realna šansa za ostvarivanje napretka, ostaju dva problema – naime, kontinuirani unutrašnji problemi kao što su nefunkcionalne strukture i demokratsko nazadovanje, kao i niz nerešenih bilateralnih pitanja. Drugi je nedostatak poverenja. Elite i građani Zapadnog Balkana, koji su toliko dugo slušali o „evropskoj perspektivi regiona“, imaju malo poverenja u uveravanja iz EU i osećaju izvesnu gorčinu zbog toga što je Unija pokrenula još jedan projekat proširenja, a da nije ispunila obećanje koje je Zapadnom Balkanu uputila pre dvadeset godina.

04. Kako da proširenje funkcioniše u novim okolnostima

Moglo bi se reći da su nesposobnost EU da uspešno integriše Zapadni Balkan nakon ratova 1990-ih i njena ambivalentnost prema izgledima za članstvo Gruzije, Moldavije i Ukrajine odigrali značajnu ulogu u podsticanju ruske agresije. I obrnuto, invazija na Ukrajinu je podvukla značaj procesa proširenja kao najefikasnijeg geopolitičkog instrumenta EU, dok je istovremeno pokazala kako se ovaj proces može poboljšati. Sada je ključno osigurati da proširenje bude ostvareno za sve uključene zemlje – za one na Zapadnom Balkanu, jednako kao i za nove kandidate u Istočnoj Evropi. Da bi se to desilo, treba uzeti u obzir sledeća zapažanja:

- 01.** Prihvatiti novu situaciju i iskoristiti zamajac. Po prvi put posle dugo vremena, čini se da postoji razumevanje među evropskim liderima da proširenje mora napredovati sa odlučnošću. Političari Zapadnog Balkana treba da shvate da zemlje regiona sada moraju da sprovedu reforme kako bi iskoristile ovaj trenutak. Takođe postoji hitna potreba, kako u EU, tako i na Zapadnom Balkanu, da se ojača podrška javnosti proširenju. U državama članicama se moraju jasno objasniti geopolitičke implikacije budućih pristupanja. U regionu, političke elite i akteri civilnog društva će morati da se mobilišu kako bi se prevazišao rasprostranjeni cinizam i ponovo izgradilo poverenje u budućnost unutar EU.

U svim prethodnim proširenjima je u nekom trenutku određen ciljni datum za završetak procesa. To bi pomoglo da se uveća fokus i stvori zamah za postizanje neophodnih rezultata.

o2.

Proširenje je sada proces koji nadilazi Balkan i mora se prilagoditi tako da funkcioniše za sve u novim okolnostima. Biće važno poboljšati veze između zemalja u procesu proširenja kako bi se osiguralo da sve strane osećaju da imaju potencijal da krenu napred. Budući da se Ukrajina, razumljivo, posmatra kao prioritet, a Zapadni Balkan ohrabruje da neguje bliže unutrašnje veze, postoji opasnost od razdvajanja proširenja u dva odvojena procesa. Moldavija, koja je prvobitno bila uključena u Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope, a trenutno je ozbiljno pogođena ratom u Ukrajini, mogla bi da igra ključnu ulogu kao most između dva regiona.

o3.

Politička volja da se ubrza proširenje i da njegovi rezultati postanu konkretniji važnija je od redizajniranja tehničkog procesa. Delimična integracija Ukrajine tokom prošle godine odvijala se bez ikakvih izmena u metodologiji proširenja. Kao rezultat toga, Ukrajina je danas u nekim aspektima više integrisana u EU nego zemlje Zapadnog Balkana. Ova kombinacija političke posvećenosti i de fakto integracije u različitim sektorskim oblastima sada treba da se primeni u svim zemljama. Predsednica Evropske komisije Ursula von der Laien nedavno je obećala da će Komisija približiti Zapadni Balkan jedinstvenom tržištu EU u okviru novog plana rasta za region. Ostaje da se vidi da li će to biti još jedan simboličan gest ili će uslediti konkretni koraci. Integracija treba da se odvija što je brže moguće, u što je moguće više oblasti i uz maksimalnu fleksibilnost. To bi bilo i u interesu Ukrajine, jer će budžetska, institucionalna i pitanja upravljanja neminovno usporiti i njen proces pridruživanja. Restrikcije na uvoz ukrajinskog žita koje su nedavno uvele vlade centralne Evrope da bi zaštitile svoje poljoprivrednike su jedan od prvih primera.

o4.

Političko jedinstvo o važnim pitanjima je ključni uslov za napredak. Bilo bi podjednako važno i da koherentnost i odlučnost koju je EU pokazala u odgovoru na agresiju Rusije ima sličan nivo jedinstva po pitanjima koja su prepreka proširenju Zapadnog Balkana. Razlika u pristupu EU Crnoj Gori i Kosovu, dve najmlađe države u regionu, je ilustrativan primer. Po pitanju državnosti Crne Gore, EU je bila jedinstvena. Ona je odigrala

važnu posredničku ulogu u pripremanju uslova za referendum o nezavisnosti zemlje, što je Crnoj Gori olakšalo otvaranje pristupnih pregovora 2012. godine. Nasuprot tome, EU je i dalje podeljena u pogledu priznavanja nezavisnosti Kosova, što predstavlja ogromnu prepreku za dobijanje članstva. Novi geopolitički fokus Evrope bi konačno trebalo da omogućiti prevazilaženje ove podele.

o5. Od ključnog značaja je dosledno nagrađivanje napretka, kao i jasno ispoljavanje stava da nazadovanje ima cenu. Najilustrativniji primer za to je Severna Makedonija. Nekadašnji favorit u procesu proširenja – pošto je dobila status kandidata 2005. – ona je izgubila skoro dve decenije pokušavajući da reši svoj bilateralni spor sa Grčkom. Nakon što je promenila ime i time ispunila zahteve EU, na otvaranje pristupnih pregovora uložila je veto prvo Francuska, a zatim i Bugarska. To je destabilizovalo političku situaciju u zemlji i dovelo do erozije podrške pristupanju EU.

o6. Napredak u proširenju zahteva stabilno, predvidljivo i održivo finansiranje. To se mora odraziti na finansijsko planiranje EU i podržati dovođenjem međunarodnih finansijskih institucija i privatnog kapitala. EU je pružila značajnu finansijsku podršku Zapadnom Balkanu i pokušala je da privuče druge aktere kako bi iskoristila svoje fondove, uključujući usvajanje Ekonomsko-investicionog plana za Zapadni Balkan 2020. godine. Međutim, finansija je uvek manjkalo, kako za realne potrebe regiona, tako i za očekivanja koja proizilaze iz obećanja EU. Predsednica Komisije fon der Lajen nedavno je najavila dalje povećanje pretpristupnog finansiranja kao deo novog plana Komisije za rast Zapadnog Balkana, ali ostaje da se vidi koliko će ono biti značajno. Otvoreni finansijski okvir, sličan Investicionom okviru za Zapadni Balkan (WBIF) gde međunarodne finansijske institucije, bilateralni donatori i korisnici rade zajedno sa Komisijom, dobar je pristup finansiranju odgovarajućeg modela za obezbeđivanje sredstava. Budući da je žrtva agresorskog rata, Ukrajini je potreban specifičan pristup (i uskoro će za nju biti uspostavljen novi instrument), ali bi Moldavija potencijalno mogla da bude uključena u WBIF ako se obezbede dodatna sredstva.

o7. Jasnoća i fokus su važni. Proliferacija inicijativa, od kojih se većina odnosi na regionalnu integraciju, preti da prikrije i

napredak i nazadovanje. Takve inicijative često izgledaju kao zamena za stvarni napredak na polju proširenja. Ukrajina i njeni pokrovitelji iz EU su stoga bili u pravu kad su insistirali da se novoosnovana Evropska politička zajednica ni na koji način ne smatra zamenom za članstvo u EU. Često preklapajuće inicijative sa različitim nivoima učešća otežavaju razumevanje istinskog značenja inkluzivnosti i uspeha u regionalnoj saradnji. Očigledan primer je inicijativa Otvoreni Balkan, koju su pokrenule tri zemlje Zapadnog Balkana (Albanija, Severna Makedonija i Srbija), koja se preklapa sa Zajedničkim regionalnim tržištem, sličnom ali inkluzivnijom inicijativom koja se zagovara u kontekstu Berlinskog procesa.

08. Kapaciteti su bitni, kako unutar EU, tako i u zemljama kandidatima. Loša odluka koju ne treba ponoviti je da se dosije proširenja dodeli Komesaru iz političke stranke koja se često i sama percipira kao argument protiv samog proširenja. Biće podjednako važno da se ne dozvoli da Generalni direktorat za susedstvo – koji se bavi pojasom zemalja širom EU i stoga je ključan za njenu bezbednost i stabilnost – trpi zbog manjka osooblja na svim nivoima tokom dužeg vremenskog perioda. Na strani zemalja kandidata, administracije Zapadnog Balkana i akteri civilnog društva imaju veliko iskustvo u međusobnoj interakciji i sa EU. Naučene lekcije o tome kako se organizovati, kako komunicirati i šta izbegavati, moraju se sistematičnije deliti sa Gruzijom, Moldavijom i Ukrajinom.

09. Pažnja političkih činilaca na visokom nivou i dalje je od suštinskog značaja. Da nije bilo ruske invazije na Ukrajinu, proširenje bi i dalje bilo u rukama tehnokratskih aktera kako u Briselu tako i u zemljama kandidatima. Preterano oslanjanje na tehnokrate je jasan pokazatelj da političari smatraju da je malo verovatno da će proces proširenja napredovati. To je siguran put ka gubitku podrške javnosti u zemljama kandidatima i u zemljama članicama EU, ne samo zbog neprobojne prirode birokratskog žargona Unije. Takođe, EU mora da izbegne stvaranje utiska da ispunjavanje tehničkih kriterijuma može nadoknaditi nedostatak napretka u istinskim i suštinskim reformama.

10. Fundamentalna pitanja to zaista i jesu. Pre deset godina, Komisija je uvela pristup proširenju pod geslom „prvo fundamentalna pitanja“, koji kaže da bez rezultata na polju

demokratije i vladavine prava neće biti napretka u pregovorima. Od tada, organizacija Freedom House je snizila ocenu sa „slobodna zemlja“ na „delimično slobodna“ u slučaju Srbije i Crne Gore, dotadašnjih predvodnika u pristupnim pregovorima. Integraciji Ukrajine pomaže želja lidera EU da za stolom bude Volodimir Zelenski, budući da se ukrajinski predsednik smatra demokratskim liderom koji se suprotstavlja ruskom imperijalizmu. Ali ako lideri Zapadnog Balkana pokušaju da se ugledaju na mađarskog lidera Viktora Orbana, malo je verovatno da će dobiti tako pozitivan odgovor. Lideri EU, sa svoje strane, moraju da komuniciraju na temu suštinskog značaja političkih kriterijuma procesa proširenja i jasno objasne da je demokratija ključna evropska vrednost, bez koje napredak ka EU neće biti moguć.

O nama

Savetodavna grupa za javnu politiku Balkan u Evropi (BiEPAG) je zajednička inicijativa Evropskog fonda za Balkan (EFB) i Centra za studije Jugoistočne Evrope Univerziteta u Gracu (CSEES) sa ciljem promovisanja evropskih integracija Zapadnog Balkana i konsolidacije demokratskih i otvorenih zemalja u regionu. BiEPAG se temelji na vrednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava osoba koje pripadaju manjinskim grupama. Pridržava se vrednosti koje su uobičajene u društvima u kojima preovlađuju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost između žena i muškaraca. Članovi i članice BiEPAG-a su istaknuti istraživači i istraživačice javnih politika iz regiona i Evrope, sa dokazanom ekspertizom na temu Zapadnog Balkana i procesa koji oblikuju region.

Članovi i članice su Bojan Baća, Florijan Biber, Mateo Bonomi, Dimitar Bečev, Srđan Cvijić, Marika Djolai, Milica Delević, Nikola Dimitrov, Vedran Džihic, Donika Emini, Ričard Grivson, Dejan Jović, Damir Kapidžić, Marko Kmezić, Srđan Majstorović, Jovana Marović, Zoran Nečev, Tena Prelec, Korina Stratulat, Nikolaos Cifakis, Alida Vračić, Đerđi Vurmo, Nataša Vunš.

<https://biepag.eu>

Kontakt: MILENA STEFANOVIĆ, program menadžerka

milena.stefanovic@balkanfund.org

Evropski fond za Balkan je zajednička inicijativa Erste fondacije, Fondacije Robert Boš i Fondacije Kralj Boduen, koja preduzima i pomaže inicijative koje jačaju demokratiju, neguju evropske integracije i afirmišu ulogu Zapadnog Balkana u rešavanju izazova u Evropi. Njegova strategija se fokusira na tri glavne oblasti – podršku demokratizaciji, jačanje regionalne saradnje i podsticanje EU integracija. EFB podržava proces afirmisanja efikasnosti politike proširenja EU širom Zapadnog Balkana i unapređivanje regionalne saradnje među organizacijama civilnog društva na temeljima solidarnosti i dijaloga zasnovanom na potražnji. Informisanim i osnaženim građanima pruža sredstva i platforme za preduzimanje akcije i zahtevanje odgovornih institucija i demokratije. Fokus rada je usmeren na kontinuirane reforme politika i praksi u zemljama Zapadnog Balkana na njihovom putu ka članstvu u EU.

www.balkanfund.org

Kontakt: ALEKSANDRA TOMANIĆ, izvršna direktorka

aleksandra.tomanic@balkanfund.org

Centar za studije Jugoistočne Evrope osnovan je u novembru 2008. godine, nakon što je 2000. godine Jugoistočna Evropa definisana kao strateški prioritet na Univerzitetu u Gracu. Centar je interdisciplinarna i međufakultetska istraživačka i obrazovna ustanova, osnovana sa ciljem da na univerzitetu obezbedi prostor za opsežne nastavne i istraživačke aktivnosti o Jugoistočnoj Evropi i zajedno sa njom, i unapredi interdisciplinarnu saradnju. Centar nastoji i da pruži informacije i dokumentaciju, kao i da bude tačka kontakta za medije i javnost zainteresovane za Jugoistočnu Evropu, u pogledu političkog, pravnog, ekonomskog i kulturnog razvoja regiona. Interdisciplinarni tim pravnika, istoričara i politikologa doprineo je istraživanju o Jugoistočnoj Evropi, putem članaka, monografija i drugih publikacija. Centar redovno organizuje međunarodne konferencije i radionice kako bi promovisao najnovija istraživanja o Jugoistočnoj Evropi.

<http://csees.uni-graz.at/>

Kontakt: UNIV.PROF. DR. FLORIJEAN BIBER,
profesor istorije i politike Jugoistočne Evrope,
florian.bieber@uni-graz.at

Evropski fond za Balkan 2023. Sva prava zadržana. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove ili mišljenje Evropskog fonda za Balkan.

